

Justiitsministeerium

Teie: 01.11.2023
nr JUM/23-1427
Meie: 05.12.2023
nr 7-2/23-02327-1

Korruptsioonivastase seaduse muutmise seaduse eelnõu kooskõlastamine

Austatud härra justiitsminister

Edastame kooskõlastamiseks esitatud „Korruptsioonivastase seaduse muutmise seaduse eelnõu“ (KVS) kohta järgmised märkused:

1. Eelnõu punkti 3 kohaselt muudetakse kehtiva seaduse § 7 lõike 1 punkti 4 ja kitsendatakse isikute ringi, keda loetakse seotud isikuks KVS-i mõttes. Eelnõu kohaselt loetakse edaspidi seotud isikuks sellist isikut, keda seob ametiisikuga ühine majapidamine või kes on ametiisikuga lähi- või sõltuvussuhtes olev isik. Seletuskirja kohaselt tuleks lähi- või sõltuvussuhte mõistet ennekõike sisustada sarnaselt karistusseadustiku (KarS) § 121 lg 1 p-ga 2. Viidatud normi ei ole olemas, ilmselt on õige viide sama paragrahvi lõike 2 punktile 2. Kuid ka sellisel juhul jääb arusaamatuks, kuidas lähi- või sõltuvussuhte mõistet praktikas selle sätte kaudu sisustada tuleb. Viidatud norm reguleerib karistuse määra teise inimese tervise kahjustamise eest, kui see on toime pandud lähi- või sõltuvussuhtes (kehaline väärkohtlemine).

Sama lause lõpus on ülamarkega 6 viide Riigikohtu 21. oktoobri 2022. a otsuse nr 1-21-3307 punktile 27, mille kohaselt ei saa lähisuhte tuvastamisel piirduda pelgalt suhte vormiliste tunnuste sedastamisega, ehk lähisuhte jaatamiseks ei pruugi piisata üksnes pere-, sugulus-, põlvnevus- vms suhte kui fakti tuvastamisest. Viimasest tähtsam on sisuline ühiseluline side inimeste vahel, mis võib, kuid alati ei pruugi, hõlmata ka laste kasvatamist, ühist majapidamist jmt. Oluline on tegelik sotsiaalne ja enamasti ka emotsionaalne side isikute vahel, mis tugineb nt vastutuse jagamisele, üksteisele toetumisele ning usaldusele. Lähisuhte loob ja kindlustab suhtepoolte sotsiaalset turvatunnet. (Vt Riigikohtu kriminaalkolleegiumi 9. märtsi 2020. a otsus nr 1-19-3377/32, p 10.) Tegemist on seega faktilise asjaoluga, mis kuulub tõendamiseseme hulka.

Ettepanek: Arvestades seotud isiku mõiste selguse olulisust toimingupiirangu rakendamiseks, palume täiendada seletuskirja selgitustega, millest lähtudes tuleb lisaks KarS-i lähi- või sõltuvussuhte määratlenda ja milliseid isikuid võidakse uue regulatsiooni järgi lugeda ametiisikuga lähi- või sõltuvussuhtes olevateks isikuteks. Mõistame, et ammendavat isikute loetelu ei ole võimalik seaduses anda, kuid sisulisi selgitusi praegu seletuskirjas ei ole. Riigikohtu lahendi punkti 27 võiks seletuskirjas taasesitada, sest see aitab seaduse rakendajatel mõtestada lähisuhte sisu ning olemust. KVS-i kohaselt vastutab ametiisik seaduses sätestatud kohustuste täitmise ja toimingupiirangute järgimise eest, kuid selleks peab seadus olema talle mõistetav.

Samuti palume seletuskirja mõjude osa täiendada selgitustega, kuidas seotud isikute ringi kitsendamine mõjutab edaspidi ühiskonna korrupsioonitaluvuse nivood. Kehtiva seaduse [seletuskirjas](#) on mainitud, et mõjutamine hõlmab ka mittemajanduslikke suhteid. Näiteks võib tuua poliitilised sõbrasuhted, nn käsi peseb kätt olukorrad. Nõustume, et kehtivas regulatsioonis on seotud isiku mõiste lai, kuid samas jätab see võimaluse hõlmata ka olukordi, kus seosed ei tulene tingimata kooselust või lähi- ja sõltuvussuhtest. Jättes seotud isikute loetelust välja nn mõjusuhted, ei tule eelnõust ega selle seletuskirjast välja, kuidas sellisel juhul korrupsiooni välditakse, või olemegi valmis aktsepteerima, et toimingud ja tehingud inimestega, kes ametiisikuid väljaspool ametikohustusi mõjutavad, ei liigitu enam korrupsiooniks ning toimingupiirangut enam ei vaja.

Lisaks tekkis küsimus, kas seoses seotud isikute ringi kitsendamisega on kaalutud laiendada § 7 lõike 1 punktis 1 nimetatud isikute ringi, näiteks lisada sinna ametiisiku vanema külgneja sugulane ja tema laps vms.

2. Eelnõu punkti 4 kohaselt lisatakse seotud isikute hulka ka juriidilised isikud, mille tegelik kasusaaja on rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse (RahaPTS) § 9 tähenduses ametiisik või temaga seotud isik. Seletuskirja järgi on tegelik kasusaaja füüsiline isik, kellel on omandi või muul viisil kontrollimise kaudu lõplik valitsev mõju füüsilise või juriidilise isiku üle, või füüsiline isik, kelle huvides, kasuks või nimel tehing või toiming tehakse, seega tuleb KVS-i mõtte kohaselt lugeda ka sellised juriidilised isikud, kus võib olla seose laad on kaudsem, seotud isikuteks, kuna ametiisiku huvid tegeliku kasusaajana on sarnased huvidega, mis kaasnevad otsese osalusega juriidilises isikus.

Ettepanek: Kuna tegemist on uue sättega selle kohta, keda loetakse seotud isikuks, palume seletuskirja täiendavaid selgitusi. Praegu ei ole tegeliku kasusaaja määratlus tervikuna arusaadav. RahaPTS seletuskirja järgi on kasusaaja isik, kellel on suurem kui 50% osalus konsolideeritava üksuse hääleõiguses ning otsene või kaudne õigus nimetada või tagasi kutsuda enamikku tegevjuhtkonnast. Kuidas mõista määratlust: „, kus võib olla seose laad kaudsem“? Kas see ongi hinnanguline, ilma konkreetse arvulise piiranguta? Kuidas uus säte suhestub sama lõike punktidega 2 ja 3 (vähemalt 1/10 osalust ja juhtimis- või kontrollorgani liige)? Kas siin on mõeldud tegelikku kasusaajat, kes on nimetatud äriregistris tegeliku kasusaajana? Või on siin mõeldud midagi muud, sel juhul kuidas seda saab kontrollida?

3. Normitehnilise märkusena märgime, et seletuskirja punkti 9 selgituste juures on ekslik viide eelnõu punktile 8. Õige viide on punktile 11.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Taimar Peterkop

Riigisekretär

Margit Redi 693 5536

Margit.Redi@riigikantselei.ee

Mari-Liis Sööt 693 5629

mari-liis.soot@riigikantselei.ee

Kaidi Paju 693 5542

Kaidi.Paju@riigikantselei.ee

Birgit Lüüs
birgit.lyys@riigikantselei.ee